

BOLA-OILA KOZGUSI

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, Pedagogika va psixologiya kafedrası p.f.f.d (Phd), dotsent **Sh.K.Maxmudov**, boshlang'ich ta'lim yo'nalishi birinchi kurs talabasi **Sobirova Sitora***

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi munosabatlarning nazariy asoslari va bugungi kundagi innovatsion usullari ilmiy jihatdan tahlil qilingan hamda keltirilgan tavsiyalar ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi munosabatlarda amaliy yordam ko'rsatadi.*

Kalid sozlar: *axloq, ibrat, namuna, munosabat, samimiy, odob, o'qtirish, ta'lim, tarbiya.*

РЕБЕНОК - ЗЕРКАЛО СЕМЬИ

*Денаусский институт предпринимательства и педагогики кафедра педагогики и психологии к.п.н. (phd), доцент **Ш.К.Махмудов**, студентка первого курса направления начального образования **Собирова Ситора***

Аннотация: *В данной статье научно проанализированы теоретические основы взаимоотношений родителей и детей и современные инновационные методы, а данные рекомендации окажут практическую помощь во взаимоотношениях родителей и детей.*

Ключевые слова: *нравственность, пример, отношение, искренность, манеры, учение, обучение, воспитание.*

Har bir bola ota-onasining qolaversa oilasining ko'zgidir. Ota-onalar o'rtasidagi munosabatlar bolaning butun kelajakdagi hayotida kuchli iz qoldiradi va uning poydevori hisoblanadi. Ba'zan ota-onalar bolaning yomon xulq-atvorini boshqa jamiyatdagi insonlarga bo'lgan muloqotiga bog'laydilar, buni farzandining rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi uchun ayblaydilar,

aslida uning xatti-harakati uchun o'zlari sababchi ekanliglarini butunlay unutadilar.

Bolalar tashqi dunyo haqidagi barcha tushuncha va g'oyalarni ota-onasidan o'rganadilar. O'smirlik davridagi bolaga, ota-onasi tomonidan qo'yilgan hayot tushunchalaridan bola insonlarga o'z munosabatini bildirib keladi va bolalikda ota - ona tomonidan bolaga berilgan munosabati umrining oxirigacha u bilan birga bo'ladi va bu uning o'zgarmas hayot tarziga aylanadi.

Bolalar juda sezgir va ota-onalarining bir-biriga bo'lgan munosabatini juda yaxshi tushunadilar. Ular zo'r manipulyatorlar va 3 yoshdan boshlab ular o'z oilalarini anglashga va ular kabi bo'lishga intiladilar. Agar siz bolaga nima yaxshi va nima yomonligini tushuntirmasangiz, bu kelajakda katta muammolarga olib kelishi mumkin. Bola bilan yaxshi munosabatda bo'lish, uni qo'rqitmaslik, uni tushunadigan tarzda muloqot qilish muhimdir. Asosiy tarbiya oiladan bo'lishi kerak, axloqiy xulq-atvorning asoslari, muloqot qoidalari va normalari bola uchun oiladan boshlanadi. Bu ota-onalarning asosiy vazifasi bo'lib, keyinchalik ota-onalar o'z farzandlarining xulq atvoridagi o'zgarishlarda bolalar bog'chasi, maktab, ommaviy axborot vositalari va boshqalarni ayblamasliklari lozimdir.

Oila shunchaki jamiyatning bir bo'lagi emas, u shaxsning shakllantirib kelajakdagi o'rnini aniqlab beruvchi joyidir. Shunga ko'ra, oilada o'zaro tushunish, qo'llab-quvvatlash, ishonchli munosabatlar bo'lmasa, bola, yomon xulqli, yolg'onchi, yovuz va xudbin bo'lib ulg'ayadi, aksincha oilada bu fazilatlarning barchasi bo'lsa, har kim yordam qo'lini cho'zsa, hech qachon bola xiyonatkor va yolg'onchi bo'lmaydi va bola baxtli, ochiq ko'ngil bo'ladi. Ota-onalar farzandlarini tarbiyalashda sabr va donolik ko'rsatishlari kerak, ularning farzandlariga bo'lgan munosabatiga qarab, ular to'g'ri hayot yo'lini ko'rsatishi mumkin.

Yomon bolalar yo'q, faqat ota-onalar tomonidan yomon tarbiya ko'rgan bolalar mavjud. Ota-onalar bolani to'g'ri tarbiyalay olayapmiz yoki yo'q degan savolni o'zlariga berishlari kerak.

— Bolalarni tarbiyalash - bu bolani shakllantirish, uni rivojlantirish va axloqiy me'yorlarni singdirishga qaratilgan murakkab va ko'p qirrali jarayondir. Har bir bolaning tarbiyasi nafaqat uning kelajagi, u dunyoga kelgan oilasi, balki yangi avlod kelajagi, mamlakat va hatto dunyoga bog'liq hisoblanadi.

Tajribalar shuni ko'rsatadiki bola tarbiyasi va uning fe'l atvoridagi yaxshi-yomon o'zgarishlar oila muhiti, ota-onasi va atrofdagi insonlarga bog'liqdir.

Ta'limdagi quyidagi yondashuvlar ajralib turadi:

1) Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv. U bolalarning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda tarbiyalashga asoslangan va ularning shaxsiy fazilatlariga asoslanadi.

2) Faol yondashuv. Buning asosi - bu shaxsning faoliyatda namoyon bo'lishi va rivojlanishi.

3) Kulturologik yondashuv shundan iboratki, tarbiya berishda millat, mamlakat va jahon sivilizatsiyasining eng yaxshi namunalariga tayanishni o'z ichiga oladi.

4) Qiymat yondashuvi. Bolalarni tarbiyalash jarayoni qaysi yo'nalishda quriladi va u tarbiyalayotgan shaxsning qadriyatlari va muhim ustuvorliklariga bog'liq bo'ladi.

5) Gumanistik yondashuv bilan talabning huquq va erkinliklari, uning ijodiy rivojlanishi va o'z-o'zini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat beriladi.

Bolalarni tarbiyalash tamoyillari qanday?

Avvalo, bola va kattalar o'rtasida aniq munosabatlarni o'rnatish yaxshiroqdir: bola unga qo'yilgan talablarni to'liq tushunishi va qabul qilishi kerak. Kattalar va bola o'rtasida shunday o'zaro tushunish rishtalari bo'lishi kerak, bu bolani o'zi bajarmagan ma'suliyat ya'ni biron bajargan ishi uchun uzr so'rashga majburlamaydi. Farzandingizga uni tushkunlikka soladigan va diqqatini jamlashga xalaqit beradigan keraksiz vazifalarni yuklamasligingiz

kerak, aks holda siz oxir-oqibat kerakli natijaga erisha olmaysiz. Bolaning majburiyatlari ro'yxati minimal bo'lishi kerak.

Bolani tarbiyalashning asosiy printsiplari - kattalarning shaxsiy namunasi ya'ni ularga namuna bo'la olishidir. Ota-onalar bolalar uchun xulq-atvor standartlari bo'lib, bolalar erta yoshdan boshlab o'zlarining xatti-harakatlarini o'z ota-onalaridan namuna sifatida ko'chirib olishlari mumkin.

Bola va kattalar o'rtasidagi munosabatlar o'zaro munosabatlardagi samimiylikka asoslanadi. Agar bola ota-onalar orasidagi munosabatda tashvishlansa yoki ularga yordam berishni xohlasa, ular uchun foydali va kerakli inson bo'lishga intilsa, uning intilishlarini rag'batlantirish lozimdir, aks holda bu kelajakda ota-onalarga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ota-ona va farzandlar o'rtasida ishonchni o'rnatish eng asosiy narsadir va bunda muloqot katta rol o'ynaydi. Bolaning kattalar unga nisbatan o'z his-tuyg'ulari, fikrlari va tajribalarini to'liq baham ko'rishiga ishonchi komil bo'lishi muhimdir. Ular o'zlarining yangi qarorlar va g'oyalarni tinglashni, tushunishni, qo'llab-quvvatlashni va hatto e'tiroz bildirishni huquqlari borligini ota-onalar tomonidan ijozat berish lozimdir.

Bu yerda kattalar va bolalar o'rtasida o'zaro tushunish imkonini beradigan samimiy munosabatlar bo'lishi lozimdir.

Ota-onaning farzandiga bo'lgan ko'magi, daldasi va e'tiborli munosabati uni kuchli va maqsadli inson qilib tarbiyalaydi. Agar siz birinchi navbatda bolada ijodiy salohiyat va mustaqil urinishlar namoyon bo'lishini xohlasangiz, hatto ular muvaffaqiyatsizlikka uchragan paytda ham ularga qo'llab quvvatlash lozimdir, bu esa bola kelajagida katta o'rin tutadi, muammolardan qo'rqmaydi, o'z oldiga erishish mumkin bo'lgan maqsadlarni qo'ya oladi va komil shaxs sifatida yetiladi. Farzandingizga o'z his tuyg'ularini bayon etishga imkon bering. Ota-onalar o'z farzandiga his-tuygularini va mehrlarini bayon qilishi kerakdir, bu ularning hayotda kerakli inson ekanliklarini bildiradi V.A. Suxomlinskiy aytganidek: Quyosh bir tomchi suvda aks etganidek, ona va otaning axloqiy pokligi farzandlarda ham o'z aksini topadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. M Seyitnazarov. O'zbekiston Respublikasining ayollarga oid davlat siyosati va uning huquqiy asoslari-N. 2016 y.
2. F.I.Xaydarov, N.I.Xalilova. Umumiy psixologiya darslik. Toshkent "Innovatsiya-Ziyo" 2021.
3. E.G'oziyev. Umumiy psixologiya. Toshkent- "Universitet"-2002.
4. Z.T.Nishonova, N.G.Kamilova, D.U.Abdullayeva, M.X.Xolnazarova. Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya. Toshkent- "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati"-2008y.